

Διεπιστημονικότητα στην αρχαιολογία μέσα από το πρόγραμμα NARNIA

Ερευνητικό έργο της Βασιλικής Κασσιανίδου, Διευθύντριας Ερευνητικής Μονάδας Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου

Της **ΟΛΙΑΣ ΤΣΙΒΙΤΑΝΙΔΟΥ**

Η Περιβαλλοντική Αρχαιολογία και Αρχαιομετρία αποτελεί έναν διεπιστημονικό τομέα στον οποίο οι Θετικές Επιστήμες εφαρμόζονται στην Αρχαιολογία. Η κ. Κασσιανίδου σπούδασε Κλασική Αρχαιολογία και Χημεία στο Bryn Mawr College, στις ΗΠΑ, και πραγματοποίησε μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές στο Ινστιτούτο Αρχαιολογίας του University College London. Εργάζεται στο Πανεπιστήμιο Κύπρου από το 1994, κατέχοντας πλέον θέση καθηγήτριας και διευθύνοντας την Ερευνητική Μονάδα Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου. Το 1994, το Πανεπιστήμιο Κύπρου ήταν το πρώτο ελληνόφωνο Πανεπιστήμιο που ενέταξε το μάθημα της Αρχαιομετρίας ως υποχρεωτικό για τους φοιτητές της Αρχαιολογίας. Τότε αυτό αποτέλεσε καινοτομία στον συγκεκριμένο κλάδο σπουδών, σύμφωνα με την κ. Κασσιανίδου. Η διεπιστημονικότητα είναι πλέον αναπόσπαστο κομμάτι στην επιστημονική έρευνα και με παραδείγματα από το δικό της ερευνητικό πεδίο, η κ. Κασσιανίδου μάς μίλησε για το ερευνητικό τετραετές έργο, το οποίο μόλις ολοκληρώθηκε, Initial Training Network με τίτλο New Archaeological Research Network for Integrating Approaches to Ancient Material Studies (NARNIA) και χρηματοδοτήθηκε στο πλαίσιο των Marie-Skłodowska-Curie Actions της

Βασικός σκοπός του προγράμματος NARNIA ήταν η εκπαίδευση στη διασύνδεση της Αρχαιολογίας με τις Θετικές Επιστήμες.

Ε.Ε. Το συγκεκριμένο ερευνητικό έργο αποτέλεσε ένα καλά δομημένο ερευνητικό δίκτυο νέων ερευνητών, οι οποίοι είχαν την ευκαιρία να αναπτύξουν τις εργαστηριακές τους δεξιότητες στη μελέτη των αρχαίων υλικών. Λόγω της φύσης του προγράμματος, οι συμμετέχοντες ερευνητές βρισκόνταν σε επίπεδο διδακτορικών και μεταδιδακτορικών σπουδών και ήταν απόφοιτοι είτε Τμημάτων Αρχαιολογίας είτε Τμημάτων Φυσικής και Χημείας. Βασικός σκοπός του προγράμματος NARNIA ήταν η εκπαίδευση νέων ερευνητών στη διασύνδεση της Αρχαιολογίας με τις Θετικές Επιστήμες, παρέχοντας τους τα εφόδια που χρειάζονται ώστε να μπορούν να πραγματοποιούν χημικές αναλύσεις σε αρχαιολογικά ευρήματα (όπως ψηφιδωτά και τοιχογραφίες) και πρώτες ύλες (όπως κεραμικά, μέταλλα, γυαλί κ.τ.λ) καθώς και να πραγματοποιούν τεχνικές χρονολόγησης. Για να επιτευχθεί αυτό, οι νέοι ερευνητές είχαν την ευκαιρία, μεταξύ άλλων, να συμμετέχουν σε εκπαιδευτικά

σεμινάρια που διοργανώθηκαν από τους εννέα εταίρους του προγράμματος, για εκμάθηση νέων τεχνικών, αλλά και για τη δημιουργία ενός νέου διεθνούς δικτύου νέων ερευνητών.

Θετικές Επιστήμες

Σύμφωνα με την κ. Κασσιανίδου, σε πάρα πολλά θέματα της Αρχαιολογίας, χρειάζεται η συνεισφορά των Θετικών Επιστημών. Η εφαρμογή τεχνικών που προέρχονται από διαφορετικές επιστήμες είναι πολύ σημαντικά, διότι επιτρέπει τη διερεύνηση πολλαπλών αρχαιολογικών ερευνητικών ερωτημάτων. Σημαντικά είναι επίσης και η συμβολή της Φυσικής στην απόλυτη χρονολόγηση των αρχαιολογικών καταλοίπων. Για παράδειγμα, με τη βοήθεια ραδιοχρονολογήσεων σε δείγματα ξυλάνθρακα από ανασκαφές νέων αρχαιολογικών θέσεων στην Κύπρο, γνωρίζουμε σήμερα ότι οι πρώτοι άνθρωποι έφτασαν στο νησί πριν από 11.000 χρόνια, ενώ μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '80 επικρατούσε η άποψη ότι ο αρχαιότερος πολιτισμός στο νησί ήταν αυτός της Χοιροκοιτίας, ο οποίος χρονολογείται στο 6.000 π.Χ. Επίσης, οι χημικές και οι μικροσκοπικές αναλύσεις επιτρέπουν σε έναν αρχαιολόγο να διερευνήσει πώς κατασκευάστηκαν διάφορα αντικείμενα που ήρθαν στο φως κατά τη διάρκεια των ανασκαφών, ενώ μπορούν επίσης να βοηθήσουν στην

«Η Περιβαλλοντική Αρχαιολογία και Αρχαιομετρία αποτελεί έναν διεπιστημονικό τομέα στον οποίο γίνεται εφαρμογή των Φυσικών Επιστημών στην Αρχαιολογία».

ταύτιση του τόπου προέλευσής τους. Η γνώση του τρόπου με τον οποίο κατασκευάστηκαν τέτοια αντικείμενα δίνει σημαντική πληροφορία για τις γνώσεις του ανθρώπου σε κάθε εποχή, ενώ η προέλευση πληροφορεί για τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ διαφορετικών κοινοτήτων και το εμπόριο μεγάλων αποστάσεων. Γενικότερα, η διεπιστημονική μελέτη των αρχαίων υλικών, σύμφωνα με την κ. Κασσιανίδου, μας επιτρέπει να κατανοήσουμε καλύτερα πώς λειτουργούσε ο κόσμος στην αρχαιότητα και τι συνέβαινε ιστορικά στην ανατολική Μεσόγειο. Περαιτέρω, η χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών στην ψηφιακή αρχαιολογία, επιτρέπει την ψηφιακή και τρισδιάστατη καταγραφή αρχαιολογικών θέσεων και τον εντοπισμό μοτίβων μεταξύ αρχαιολογικών ευρημάτων.

Πολιτιστική κουλτούρα

Όπως δήλωσε η κ. Κασσιανίδου, είναι σημαντική η διάδοση των

αποτελεσμάτων ενός τέτοιου ερευνητικού έργου, όχι μόνο στον επιστημονικό χώρο, αλλά και στο ευρύ κοινό, με απώτερο στόχο την ανάπτυξη πολιτιστικής κουλτούρας, την απόκτηση γνώσης για τον τόπο μας και γενικότερα τη δημιουργία ενδιαφέροντος για την Αρχαιολογία. Η Ερευνητική Μονάδα Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου καταβάλλει προσπάθειες προς επίτευξη αυτού του στόχου, μέσα από σειρά δράσεων, όπως είναι η δημοσίευση εκλαϊκευμένων άρθρων σε εφημερίδες και ιστοσελίδες, συμμετοχή στις βραδιές του ερευνητή που διοργανώνει το Ίδρυμα Προώθησης Έρευνας, μέσα από παρουσίαση αφισών για ενημέρωση του κοινού και διοργάνωση δημόσιων διαλέξεων κάθε Δευτέρα στο κτήριο της Μονάδας στην οδό Γλάδστωνος, στη Λευκωσία. Επιπλέον, η ίδια η διευθύντρια της Ερευνητικής Μονάδας Αρχαιολογίας επισκέπτεται συχνά δημοτικά σχολεία και πραγματοποιεί σύντομες πα-

ρουσιάσεις, με στόχο να φέρει πιο κοντά τους μαθητές με το πεδίο της Αρχαιολογίας. Σύμφωνα με την κ. Κασσιανίδου, είναι σημαντικό να παρέχονται πολλαπλά ερεθίσματα στα παιδιά, σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα, ώστε μεγαλώνοντας να μπορέσουν να δραστηριοποιηθούν στο πεδίο που πραγματικά τους ενδιαφέρει. Άλλωστε, κάνοντας αναφορά σε προσωπικές της εμπειρίες, η κ. Κασσιανίδου τόνισε ότι η αγάπη και το ενδιαφέρον που απέκτησε η ίδια για την Αρχαιολογία και τη Χημεία, προκλήθηκαν πρώτον από τα ερεθίσματα που δέχτηκε από το σπίτι και συγκεκριμένα από την εντύπωση που της δημιούργησε ένα βιβλίο για τον Αιγύπτιο Φαραώ Τουταγχαμών, καθώς και από την αγάπη και το ενδιαφέρον των δασκάλων της προς αυτά τα γνωστικά αντικείμενα κατά τα μαθητικά της χρόνια.

Η κ. Όλια Τσιβτανίδου είναι μεταδιδακτορική συνεργάτιδα στο Παν. Κύπρου.